

Négyszemkört mérnökökkel

Húsz mérnökkel beszélgetni s a szóba kerülő dolgokról egy-egy újságdalnyi írást közölni — a sepsiszentgyörgyi Megyei Tükör ankétja 1972. szeptember—1973. január között — még nem tekinthető felmérésnek. Nemcsak azért, mert a mennyiségi kitevő szűkös — húsz ember véleménye, néha eltérő, ellentmondó véleménye nem általánosítható —, hanem azért sem, mert mindegyiknél más-más téma alkotta a beszélgetés gerincét: az a műszaki feladat, amelynek megoldásával a megkérdezett foglalkozik. Ez volt ugyanis az ankét tárgya. Emellett persze a mérnöki életvitel és munka egyéb ügyei is szóba kerültek, s ezek a „mellékes“ kérdések sok esetben életbevágó fontosságúnak bizonyulnak.

Ne forgassam fel azonban a dolgok sorrendjét, maradjon elől, aminek elől volt a helye: a pillanatnyi szakmai elfoglaltság. Az ankét alanyainak szubjektív megítélésén túl ez a kérdés nagyon sok mindent elárult mérnöki karunk szaktudásának felhasználásáról. Mert volt a megkérdezettek között olyan is, aki lelkendezve közölte, hogy ő pillanatnyilag a jövő évben gyártásra kerülő bútordarabok méretellenőrző sablonját „tervezi meg“, míg a másik szerényen jegyezte meg, hogy olyan szivattyúalkatrészek hazai előállításán dolgozik, amelyekbe még a kolozsvári Tehnofrig bicskája is beletörött, s amelyek hiányában leállna a kézdívasárhelyi keményítőgyár. E két véglet közt sok példa található arra a tétélesen is firtatott kérdésre, hogy a mérnökök szakmai elfoglaltsága mennyiben követeli meg a szakmai felkészültséget. Az építészmérnök arról panaszkodott: fiatal vállalatukra a terv teljesítése olyan nagy súllyal nehezedik, hogy miatta nincs ideje annyira lényeges dologgal foglalkozni, mint a beton adalékanyagainak kellő előkészítése a közeli lelőhelyeken, amivel szállítási költségeket is megtakaríthatnának, a beton minőségét is javíthatnák. A megkérdezett húsz mérnök munkaidejének felét, némelyiknél 80 százalékát adminisztratív ügyintézés tölti ki. Ez a munka feladatkörükhöz, beosztásukhoz tartozik. Mi több, találtam olyan esetet is, amikor a helyi ipar némely vállalatánál többre értékeli azt a mérnököt, aki ügyesen intézi az anyagellátást, mint azt, akinek magasabb a szakmai tudása.

Persze, többen vitatták — inkább a magasabb beosztásban dolgozók —, hogy mi is az adminisztratív ügyintézés, egy feladat megoldása ettől meddig tekinthető ügyintézésnek, és ettől meddig műszaki problémának. Sokan azzal érveltek, hogy a mérnöki szaktudás „jól fog“ az ügyintézésben is. Kissé öngazolásnak tünnek ezek a vélemények, mint ahogy ankét-alanyaim közt volt olyan főmérnök is, aki kerekperec megmondotta: ezen a szinten mi már többet beszélünk műszaki kérdésekről, mint amennyit gyakorlatilag foglalkozunk velük.

Húsz ember némelykor ellentmondó véleményének a meghallgatása még nem felmérés, mégis sok az igazság abban, miszerint mérnökeink munkakörére ráragadt, rácsapódott az ügyintézésnek egy olyan nagy részaránya, amely megátolja őket szaktudásuk érvényesítésében, hasznosításában. Logikus: nem azért képezzük ki műegyeteminken a mérnököt, hogy aztán anyagbeszerző vagy diszpécser legyen belőle. Úgy vélem, az almérnökök nemrég megindult nagyobb arányú képzése, illetve a munkába álló almérnökök se-

gíthetnek ezen az állapoton, de csak akkor, ha ezzel párhuzamosan felülvizsgálják a mérnökök feladatkörét, pontosabban központilag rendelik el, hogy bizonyos beosztásba ne alkalmazzanak mérnöki képzettségű szakembert.

Mindezek ellenére — vagy talán éppen emiatt — nálunk a megyében még mindig mérnökhány van. Magyarázták ezt azzal, hogy a nagyvárosok felszívják a mérnököket, ott vannak ugyanis a legmodernebb üzemek, ahová a mérnökök is szívesebben mennek dolgozni, no meg a nagyváros nyújtotta művelődési és szórakozási lehetőségek is vonzóak. A nagyvárosnak, a nagyüzemnek azonban nemcsak ezen a téren érvényesül a vonzása. Ott található meg inkább a szakirodalom is, amelynek állandó tanulmányozásából kiesni — néhány év alatt a szakmai tudás elvesztését jelenti. Erről is sok szó esett a beszélgetések során, a tényállás is igen tarka. A régi gyáraknak eléggé gazdag műszaki könyvtárak van, az újaknak most alakul ki. A szakirodalom minket közelebből érdeklő kérdéséről azonban egy kissé alább szölok, a mérnökképzés után, mert e két kérdésnek közös következményét is szeretném szövá tenni.

Nos, a mérnökképzés tárgyában is többféle vélemény hangzott el. Volt, aki a szakosítást nem tartja kielégítőnek, mások felróják az egyetemi oktatásnak, hogy az ifjú mérnök gyakorlati ismeretei a nullával egyenlők, s ezért van szükség olyan hosszú gyakorló-mérnöki időszakra. Ismét mások azt vetik szemére a műegyetemeknek, hogy rendkívül kevés gyakorlati-gazdasági, számviteli ismerettel ruházzák fel az ifjú mérnököt, pedig éppen gyakorló éveiben kell ilyen ruházott munkát végeznie. Szöba került a felvételi vizsgák idejétmúlt rendszere. Javaslatok is elhangzottak, többek között az, hogy ne különböző tantárgyakból tegyenek vizsgát a jelöltek, mert így a magolni képesek, de nem alkotó gondolkodásúak kerülnek a főiskolákra; ehelyett inkább intelligencia-tesztek alapján válasszák ki a jelöltek közül a legtehetségesebbeket. A jelöltek pedig dolgozzanak előzőleg legkevesebb két évig olyan gyárban, amelynek szakterülete felöleli választott szakmájukat. Ilyen esetben még szerződésre is lehet gondolni a gyárral, amely ösztöndíjat fizethet jövődöbéli mérnökének. A javaslat azért figyelemre méltó, mert kiküszöbölne a ma oly divatos „szerencsét próbálok“ rendszert a felvételi vizsgák alkalmával. Sok hallgató azért jut be az egyetemre, mert szerencsésen választotta meg a szakot, egy helyre ott volt a legkevesebb jelentkező. Nem a szakma szeretete, a hivatás vezette az illető szakra, hanem a bejutás nagyobb esélye. Így van aztán, hogy az egyetem elvégzése után meghúzódik egy csendes irodában, vagy adminisztratív vonalon fut be karriert.

A Székelyföld iparosításával — az RKP politikájának megfelelően — új tényező jelentkezik. Mindeddig, ha az idevaló ifjú műegyetemet végzett, hazajönnie dolgozni nem volt hova. Most azonban egymás után épülnek a gyárak, a hazajönni szándékozó mérnökök jórészt már hazajöttek, az utánpótlás a műegyetem most végző hallgatói közül kerül ki. A műszaki pályára lépő ifjúnak most már nem azzal kell áldozatot hoznia a műszaki tudományok táplálta vonzalom iránt, hogy lemond szülőföldjéről, hogy eleve más vidékre kell költöznie, ha műszaki pályát választ magának, hanem azzal a kis többlettanulással, amivel az egyetemen vagy utána anyanyelvén is megtanulja a szakkifejezéseket.

Nemes Zoltán